

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

Tit. III. De iuris non scripti partibus, id est, de traditione & consuetudine.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

vit. cap. i. cum seqq. Iudicialia subseruebant iustitia rectè administranda, de quibus Exod. cap. 21. cum seqq. Moralia ad morum disciplinam spectabant, veluti, Non occides, Non furaberis; & id genus alia, Exodi cap. 20. Et hæc quidem omnia, quatenus sunt præcepta veteris Testamenti, per Christi mortem sublata sunt, testibus Augustin. Epist. 9 & Hieron ad Augustin. Epist. 11. licet moralia præcepta vix legis natura, qua in mente nostra conscripta est, adhuc hodie obligent, sicut docet Gregor de Valentia in 1. 2. D. Thom. tom. 2. disput. 7. quæst. 7. Adde Covarr. Variar. resol. lib. 1. cap. 17. in princ. Unde præcepta illa veteris Testamenti, qua à Summis Pontificibus repetita & Decretalibus suis inserta sunt, ut in cap. 1. Ext. De adulter in cap. 1. Defurt. in cap. 1. cum 4. seqq. De iniuriis, cum similib. non ut divina legis præcepta à nobis observantur, sed ut humani iuris sunt nova, videlicet, sanctione à Summis Pontificibus revocata & recepta. Nec movere nos debet, quòd aliquando in Decretalibus vocentur præcepta divina juris sive legis, ut in cap. Litoris 13. Ext. De testit. spoliat. in cap. Tua 25. in cap. In aliquibus 15. in fine De decimis; quia exaudienda sunt de divina lege veteris Testamenti; ad cuius imitationem Summi Pontifices huiusmodi sanctiones induxerunt, vide Covarr. d. c. 17. & quæ notavimus a 5. illud verò in fine De testament.

b Addunt alii quartum genus, Nationalium, hoc est, cetera alicuius nationis sive regni: qualia sunt Concilia Toletana, Carthaginensia, similia. Verum hæc commode revocari possunt ad Provincialia. Vide qua de Conciliis tradit Bellarm in 4. disp. 1. tomo Controvers.

g Idque verum est, nisi lex civilis expressè statuat de personis & rebus Ecclesiasticis. Nam hæc specie ad forum Ecclesiasticum trahi non debent, cap. Ecclesia S. Maria Ext. De constitut. & ibi Panorm. num. 10. Felinus num. 40. vers. Prima est, & Decius num. 88. cum seqq. Quod ideo receptum existimo, ne ex huiusmodi admissione Principes seculares, sui sibi vindicent in

personas & res Ecclesiasticas, cum pernicie & subversione jurisdictionis Ecclesiasticæ. Nisi forte lex Civilis privilegium Ecclesiæ contineret. Quo casu eam admittendam esse, & quidem rectè, tradit Panorm. jam dicto loco, & probat text. in can. fin. xvi. quæst. 3. Velsi dixerit à sacro Canonibus recepta sit; ut in cap. unico Ext. de cognat. legali, in cap. Nulli De rebus Ecclesiasticis. Vt hinc estimare liceat, quanti momenti sint leges Iustiniani in C. & Novellis, de personis & rebus Ecclesiasticis nominatim disponentes. Tame si illa olim obtinuerint non tam de iure quam de facto; utpote dissimulantibus Summis Pontificibus, ob tunc temporis præsentem Ecclesiæ statum. Quod vel inde liquet, quòd Symmachus S. Pont. in Synodo Romana, omnibus Laicis de rebus Ecclesiæ disponendi potestatem abrogavit, can. 1. dist. 56. & tamen constat Symmachum tempore Anastasi Imp. vixisse, qui Iustinianum Imp. antecessit. Igitur statuta sacrorum Canonum Principum constitutionibus adiunguntur, etiam in personis & rebus Ecclesiasticis, ubi scilicet nominatim de his non constituunt, sed simpliciter loquuntur, c. 1. cap. 2. De novio. nunt. Vt & hinc si quid obcurius aut minus explicatè constitutum est in iure Canonico, quod tamen apertum est de iure civili vel contra, alterum ab altero interpretationem sive declarationem recipere mutatur. Alciatus ad l. Privilegia 12. C. Defactor. Eccles. Vt verò de iure Canonico & Civili apertè à se invicem dissentiant, utrumque in suo foro revocandum est. Panorm. ad d. cap. 1. nu. 7. De novio. nunt. & quæ not. ad cap. 2. De arbitris in 6. nisi in Civile peccatum forteat, ut sunt leges permittentes usuras, concubinatum, præscriptionem cum mala fide, & similia quibus casibus ad ius Canonico recurritur, expio ius Civile, etiam quoad forum suum, per text. in cap. fin. Ext. De præscript. Panorm. ad d. c. 1. Bartol. & Salye ad d. l. Privilegia

d Ita tamen, ut & leges Civiles sententiis SS. Patrum præponantur, iuxta §. præced. in exto.

DE IURIS NON SCRIPTI PARTIBVS, ID EST, DE TRADITIONE ET CONSUETUDINE.

TITULUS III.

§. 1. Quæ constant traditione, & de vi sive effectu traditionis.

Traditione constant ea, quæ initio sola voce à Juris conditoribus prodita, ad nos veluti per manus pervenerunt; licet ea posteritas scripto complexa sit, can. Ecclesiasticarum dist. 11. cuiusmodi sunt, in sacrificio Missæ, permixtio aquæ cum vino, can. 1. de consecrat. dist. 2. oculorum

elevatio ad exemplum Christi, cap. Cum Martha & Ext. De celebrat. Missar. trina inunctio eorum, qui baptizantur, d. cap. Ecclesiasticarum; jejunium Quadragesimale, Hieron. ad Marcellam de errorib. Montani, baptismus parvulorum, Origenes in cap. 6. epist. ad Rom. aliaque quamplurima; quæ non minore quam

quàm si à principio scripto comprehensa & publicata essent, auctoritatem habent, *d. can. Ecclesiasticarum* & *can. Illa autem dist. 12.* Nam huc pertinet illud *D. Pauli*: itaque fratres stare & tenere traditiones, quas didicistis, sive per sermonem, sive per epistolam nostram, *2. ad Thes. 2.* Tum aperta Tertulliani sententia est, Si legem, inquit, postules scripturarum, nullam invenies, traditio tibi prætenderetur auctrix, *ex lib. De coronationibus.*

§. 2. Quid sit Consuetudo, & de eius vi.

Consuetudo verò est jus quoddam moribus institutum, quod pro lege suscipitur, cum deficit lex. *can. Consuetudo dist. 1. can. 3. dist. 12. l. De quibus 32. cum l. seq. D. De legib. Sed & receptum est, ut, si consuetudo legitime præscripta sit, legi, id est, juri scripto deroget, l. fin. Ext. De consuet. cap. 3. De causa possess. & propriet. d. l. De quibus in fin. Et magis consuetudo legem interpretatur. Optima est enim legum interpretatio consuetudo, l. Si de interpretatione 37. D. De legib. c. Cum dilectus 8. circa med. De consuet.*

§. 3. Consuetudo rationabilis esse debet.

Ut autem consuetudo suis partibus constet, eam rationi consonam esse oportet, *d. cap. fin. in verb. rationabilis*, hoc est, non contrariam juri divino, non naturalibus sive bonis moribus, *can. Veniatis cum aliquor. seq. dist. 8. can. Consuetudini dist. 11. & d. cap. fin. in verb. naturalium, text. opt. in can. Illa autem dist. 12. neque alias improbatam à jure, can. 3. in verb. si illis canonica dist. 12. Exempla sunt in cap. 5. Ext. De consuet. & affin. in c. 49. De sent. ex com. in cap. 1. De consuet. in 6. & in cap. 1. De iur. in 6. De consuetudine in his verbis rescripserunt Leo & Nicolaus SS. Pontifices: Scit sancta Romana Ecclesia, quod nihil obsunt saluti credentium divisa, versa pro loco & tempore consuetudines, si illis canonica non obstat auctoritas, pro qua iis obviare debeamus. Unde nihil iudicamus iis debere vel posse resistere, *text. est in d. can. 3. dist. 12.**

DE IVRE PERSONARVM. TITVLVS IV.

Summa personarum divisio jure Canonico hæc est, quod aut sunt Clerici, aut Laici, aut his interjecti Regulares, *ex can. Duo sunt VII. quest. 1. in cunctis De regularibus inf.*

§. 1. Clerici.

Clerici dicuntur, qui Ecclesiasticis ministeriis obediendis mancipati vel destinati sunt, *d. can. Duo sunt & can. Clericus ead. quest. 1. dicti à Græco verbo Κληρος*, quod Latinis fors vel hæreditas est; quia in sui ordinatione, inquit Innoc. III. *cap. cum secundum 16. Ext. De præben. vel assumatur in 12.*

§. 4. Materia circa quam versatur Ius Canonicum. Versatur autem Jus Canonicum vel circa personas, vel circa res, vel circa judicia. Sed cum personarum causa omne jus constitutum sit, primum omnium de personis differamus, postea ex ordine de cæteris dicturi. Simile est in §. fin. Instituit. De iure natur. in l. 1. & 2. D. De statu hom.

NOTATIO ad Tit. 3.

a Quò pertinet locus *D. Augustini ad Ianuariam* epist. 118. cap. 1. & extat in Decreto Gratiani in can. Illa autem dist. 12. Illa autem, inquit, qua non scripta, sed tradita custodimus, qua quidem toto orbe terrarum observantur, datur intelligi, vel ab ipsis Apostolis, vel plenariis Conciliis (quorum est in Ecclesia, aliter auctoritas) commendata atque statuta retineri: sicut quod Domini passio, resurrectio, & ascensio in calum, & adventus de celo Spiritus Sancti anniversaria solemnitate celebrantur: & si quid aliud tale occurrerit, quod servetur ab universa, quocumque se diffundit, Ecclesia Canonibus Apostolorum, qui & traditione constant, vide Baronium tomo 2. Anno Christi 102. num. 11. cum seq. in Annalib.

b Imò ne quidem leges, à Principe tam Ecclesiastico quàm seculari lata & promulgata, obligant subditos, priusquam moribus subditorum receptæ sint, *can. In istis §. leges cum can. seq. dist. 4. Non quod legum auctoritas pendeat ex arbitrio subditorum, sed quod e ventus doceat, legem promulgatam non convenire natura subditorum: quorum conservandorum, & retinendorum causa, leges feruntur à Principe, can. Brit. autem dist. 4. ac proinde ascendit, ut leges moribus subditorum non probata, non obligent, etiam ex præsumpta mente ipsius legislatoris. Et nota hic, quæd licet contraria consuetudo Clericorum deroget sacris Canonibus, non tamen statuta, cap. Quod super 9. & ibi latè Felinus De majorit. & obed. Unde opus est in hoc statuto confirmatione Sedis Apostolicæ. Secus est in statutis laicorum, quæ & contra Ius Civile valent, l. Omnes populi & ibi Dd. D. De legib. Rationem differentia vide apud Felin. jam d. loco.*

hæreditatem Domini, vel assequuntur hæreditatem in ipso. Unde & merito convenit, eos abstinere à negotiis secularibus, tototit. *Decretal. No Clerici vel Monachi, Vide & tit. inf. De vita & honest. Clericorum.*

§. 2. De Clericorum bonis.

Et licet Clerici moribus primitivæ Ecclesiæ nihil proprii haberent, *d. can. Clericus cum can. seq. 211. quest. 1.* postea tamen eò decursum est, ut non tantum bona propria possidere, *can. Cer.*